



ΤΟ ΩΔΕΙΟΝ

Ὅτε οἱ ἀφελεῖς ποιηταὶ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς ἡμετέρας ἀνεξαρτησίας, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα μόλις σῶζονται εἰς τὰς σελίδας τῶν παλαιῶν ποιητικῶν ἀνθολογιῶν, ἐξυμνοῦντες διὰ στίχων ἀρκετὰ ἀτέχνων καὶ ἀρκετὰ ἐξερθρωμένων τὰ εὐεργετήματα τῆς ἐλευθερίας, ἔβλεπον τὸν Μουσηγέτην μετὰ τοῦ χοροῦ τῶν Ἑλικωνιάδων κατερχομένων ἀπὸ τὰ ὀλύμπια δώματα καὶ ἐγκαθηιδρυμένους εἰς τὰ ἱερὰ ἐδάφη, ἅτινα ἐλάμπρυνε καὶ ἐκλείπειν ἡ λατρεία τῶν διηρημένον μόνον εὐσεβῆ πόθον μὲ τὸ πομπῶδες κλασικὸν ὄφος τῆς ἐποχῆς τῶν, ἀλλ' ὁ πόθος τῶν ἀπέχετο πολὺ τῆς πραγματικότητος. Οἱ αἰῶνες εἶχον παρέλθει ἀμελείκτοι· ἡ δουλεία εἶχε σαβανώσει μὲ πένθος τὴν γῆν μας· ἀπὸ τοὺς βωμοὺς τῶν Μουσῶν δὲν ἐσώζετο οὔτε λίθος καὶ οἱ τριβόλοι εἶχον καταπνίξει τὴν ἱερὰν δάφνην. Ὁ Ἀπόλλων, ὅστις ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ἀποκτήσει κοσμικὰς ἐξεις, ὅπως διαθεσασί καὶ ὁ Ἄϊνε, ὁ ψάλτης τῶν ἐξ ὀρίστων θεῶν, θὰ ἐδίσταζε νὰ ἔλθῃ νὰ ἐγκατασταθῇ μονίμως εἰς χώραν, ὅπου ἀντὶ τῶν ἄλλοτε καλλιμαρμάρων ναῶν δὲν θὰ εὑρισκεν οὔτε ἀγυρόπλεκτον καλύβην, διὰ νὰ κατοικήσῃ, αἱ δὲ ἐννέα σεμναὶ κόραι τῆς Μνημοσύνης θὰ διέτρεχον τὸν κίνδυνον νὰ λιθοβοληθῶσιν ἕνεκα τῆς ἀνειμένης αὐτῶν περιβολῆς.

Τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι ἡ ἀνειροπολουμένη κάθο-

δος τῶν Μουσῶν καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐβράδυνε πολὺ νὰ ἐπέλθῃ. Ἐπρεπεν ὁ πολιτισμὸς ν' ἀρχίσῃ πρότερον ἐπιτελῶν τὸ βραδὺ ἔργον του, ἐπρεπε νὰ ἐξημερωθῶσι βαθμηδὸν τὰ τραχέα ἦθη διὰ

νὰ τύχῃσι πάλιν εἰς τὴν χώραν μας εὐμενοῦς ὑποδοχῆς αἱ ἀποπτᾶσαι θεότητες. Καὶ πάλιν ἡ κάθοδος δὲν ἐγένετο ἀθρόα καὶ αἱ Μοῦσαι μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς Λητοῦς δὲν ἦλθον ὅλαι ὁμοῦ νὰ σκηνώσωσιν εἰς τὴν Ἑλληνίδα γῆν ὡς θίασος Βοημιδῶν μετὰ τοῦ θεατρῶνου τῶν, ἢ ὡς καραβάνιον Ἀμερικανίδων περιηγητριῶν. Ἦλθον ἀνὰ μία βαθμηδὸν καὶ κατὰ μακρὰ διαλείμματα, ὀφείλομεν δὲ νὰ ἡμολογήσωμεν ὅτι ἐπρεπε πολὺ, πάρα πολὺ ν' ἀγαπῶσιν ἐξ ἀρχαίων παραδόσεων τὴν χώραν ταύτην, διὰ ν' ἀψφρήσωσι πάσας τὰς στερήσεις, τὰς κακουχίας, τὴν ἀ-



Ἡ ΥΠΝΑΡΟΥ

διαφορίαν, τὴν ἐχθρὰν μάλιστα, ἢν ἀπήνητησαν παρ' ἡμῖν, καὶ νὰ παραμεινώσιν.

Ἡ ὑπὲρ πάσας τὰς ἄλλας βραδύνασα νὰ κατέλθῃ ὑπῆρξεν ἡ θεὰ τῆς Μουσικῆς. Ἀπὸ τὰ λαμπρὰ αὐτῆς τεμένη, ὅπου βασιλεύει πρὸ πολλοῦ ὑπέροχος ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ, ἡ γλυκεῖα Μελπομένη ἐδίσταζε νὰ ἔλθῃ, πτοουμένη ἴσως ἀπὸ τὸν τραγὸν δούπον τοῦ βαρβαρικοῦ τυμπάνου καὶ ἀπὸ τὸν ἀτέχνον καὶ μονότονον ἦχον τοῦ ἀξέστου αὐλοῦ, τῶν μόνων σχεδὸν ὄργάνων, δι' ὧν κατήνησε νὰ ἐξασκῆται ἡ λατρεία τῆς ἐν τῇ χώρᾳ

ταύτη. Καὶ διὰ νὰ ἀφήσωμεν τὸ πεπικλαιωμένον πλέον ὕψος τῆς κλασικῆς μεταφορᾶς καὶ νὰ ὁμιλήσωμεν τὴν κυριολεκτικωτέραν γλῶσσαν τῆς ἐποχῆς μας, ἂς ὁμολογήσωμεν ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ἐν Ἑλλάδι ὡραία τέχνη μᾶλλον περημελημένη τῆς Μουσικῆς. Ὁ λαὸς ἀφῆθη εἰς τὰς μετεμφυτευθεῖσας ἀγοραίους παραδόσεις τῆς ἀσιατικῆς κακοφωνίας, ἂν δὲ ἐκ τῶν σπλάγγων του προέκυψε καὶ τις ἰδιόρρυθμος γνησία μελωδία, κανεὶς δὲν τὴν ἐπεμελήθη καὶ ἀφῆθη εἰς τὴν ἀρχέγονον αὐτῆς καὶ ἀκαλλιέργητον κατάστασιν. Ἡ δὲ μουσικὴ μόρφωσις τῶν μᾶλλον ἀνεπτυγμένων τάξεων, περιορισθεῖσα εἰς ἀπλὴν καὶ πιθηκίζουσαν ψευδοπύχρωσιν, ἀπέληξε μόνον εἰς τὴν πολλαπλασιασμὸν ἐνὸς τῶν ὀδυνηροτέρων βασιανιστηρίων τοῦ νεοῦτον πολιτισμοῦ... τοῦ κλειδοκρυμθάλου. Ὅτε ἡ νεάνις κατώρθωνε νὰ μάθῃ καὶ ὀλίγο πιάνο ἐθεωροῦτο τὸ ἄκρον ἄκρον τῆς γυναικείας εὐρωπαϊκῆς μορφώσεως. Μερικοὶ πρόσφυγες Ἴταλοι καλλιτέχναι καὶ ὀλίγοι Γερμανοὶ προγενέστεροι ἐγκαταστάσαντες εἰς τὴν χώραν μας εἰργάσθησαν ἀληθῶς φιλοτίμως περὶ τῆς διαδόσεως τῆς μουσικῆς τέχνης. Πλὴν τὸ ἔδαφος δὲν ἦτο προπαρασκευασμένον καὶ αἱ προσπάθειαι τῶν δὲν ἐτελεσφόρησαν πολὺ. Ἡ μουσικὴ καλαισθησία δὲν ἠδύνατο νὰ μορφωθῆ ὅπως ἔπρεπε μὲ ὀλίγα θέατρα τοῦ ἰταλικοῦ μελοδράματος, ἀτάκτως καὶ ἐλαττωματικῶς λειτουργοῦντα καὶ ταῦτα, μὲ τὰς περιοδικὰς ἐμφανίσεις τοῦ γαλλικοῦ κωμικοδουλλίου, μὲ τὰς ἀγοραίας συναυλίας τῶν στρατιωτικῶν μουσικῶν. Ἡ ἔλλειψις τῆς μουσικῆς καλαισθησίας ἀκόμη καὶ σήμερον ὑφίσταται δυστυχῶς ἐν ὅλῃ τῆς τῆ ἀκμῆ, ἀφοῦ εἰς τὸ κυριώτερον θέατρον τῆς Ἑλλάδος, τὸ Νέον Θέατρον τῆς πρωτευούσης ἐκτελεῖται παρατόμως καὶ παραχόρδως ὁ Τροβατόρος τοῦ Βέρδη — ὁ Trouvère, διὰ νὰ ἰκανοποιηθῆ ἡ μαγνία τῶν γαλλίζοντων — ὑπὸ Γάλλων ἀοιδῶν ἐσχάτης τάξεως καὶ ἀφοῦ ὁ ἐγκληματικός, ὡς εὐφυῶς παρωνομάσθη, ἀπολογισμὸς τῆς ἐφετεινῆς θεατρικῆς περιόδου σημειοῖ 42 μελοδράματα εἰς 80 παραστάσεις! Περὶ δὲ τῆς μουσικῆς παραγωγῆς ἐν τῇ χώρᾳ μας δὲν δύναται νὰ γείνη σοβαρὸς λόγος, ἀφοῦ αὕτη ἀκόμη εὐρίσκεται εἰς τὰ σπάργανά της.

Δὲν ἔλειψαν οὐχ ἦττον αἱ συστηματικαὶ ἀπείραι πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς μουσικῆς τέχνης, πᾶσιν δὲ ἀξιολογώταται καὶ σοβαρωτάτη ὑπῆρξεν ἡ ἴδρυσις τοῦ Ὤδειου.

Τὸ Ὤδειον, ἢ Μελοδεδεῖον, ὅπως ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἰδρύσεώς του, συνέστη πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ἀλλ' εἰς πολὺ μεταγενεστέρην ἐποχὴν ἤρρισε νὰ λαμβάνηται μέριμνα περὶ τῆς συστηματικωτέρας αὐτοῦ λειτουργίας. Τὰς ἐκδουλεύσεις, ἂς προσέφερε τὸ Ὤδειον, δὲν πρέπει βεβαίως νὰ παραγνωρίζωμεν ἢ πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν τὸν δίκαιον ἔπαινον

εἰς τοὺς φιλομούσους ἄνδρας, οἵτινες μεθ' ὅλας αὐτῶν τὰς ἀλλοτρίας φροντίδας καὶ ἀσχολίας, ἐμερίμων καὶ εἰργάζοντο διακαῶς ὑπὲρ τῆς παραγωγῆς του. Τὸ πενιχρὸν παρὰ τὴν ὄδον Πειραιῶς κτίριον ὑπῆρξε τὸ φυτώριον, ἐνθα ἐφύησαν τὰ πρῶτα ἀξιολογὰ σπέρματα τῆς συστηματικῆς μουσικῆς ἀγωγῆς, οἱ δὲ ὑπάρχοντες σήμερον ὀλίγοι Ἕλληνες καλλιτέχναι, οἱ τιμῶντες διὰ τῆς μουσικῆς αὐτῶν εὐφυῆς τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ἐκείθεν ἠρύσθησαν τὰ πρῶτα νάματα ἐκ τῆς διδασκαλίας τῶν κατὰ καιροὺς διακεκριμένων ἐγγυῶσιν καὶ ξένων καθηγητῶν καὶ διδασκάλων. Ἄλλ' οἱ πόροι ἦσαν ἐλλιπεῖς καὶ τὰ μέσα ἀτελεῖ δυστυχῶς, ἐνεκα δὲ τούτου δὲν ἐπῆλθεν ἡ προσδοκωμένη γενικωτέρα ὠφέλεια. Τὸ μέγα καὶ βαθθὺ στάδιον τῆς μουσικῆς ἐπιστήμης ἐμεινεν ὅλως ἀκαλλιέργητον, περιορίσθη δὲ ἡ διδασκαλία εἰς τὴν πρακτικὴν ἐκμάθησιν τῆς ὀργανικῆς μουσικῆς καὶ εἰς ὀλιγίστας ἀτελεῖς γνώσεις τῆς φωνητικῆς. Τιοιουτοτρόπως τὸ Ὤδειον ὑπεβόηθει μόνον ὅπως ἀναπτύσσεται ἡ ἰδιοφυῖα ὀλίγων τινῶν, ἧτις πάλιν εἶχον ἀνάγκην ἐπιστημονικωτέρας ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ μορφώσεως διὰ νὰ εὐδοκίμησιν καὶ διαπρέψῃ. Τιοιουτοτρόπως τὸ ὄφελος ἀπέβαινε μικρὸν καὶ χαρακτῆρος μεμονωμένον. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μάλιστα ἐπεκράτει εἰδός τι μονοτόνου καὶ στερεοτύπου οὐοτίνας, καὶ ἀφοῦ κατὰ τὰς ἐνιαυσίους ἐξετάσεις οἱ εὐαριθμοὶ μαθηταὶ τοῦ ἤθελον ἐκτελέσει μίαν γαβόταν καὶ οἱ σπάνιοι ἐρασιτέχναι ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἤθελον μέλπει ἐν χορικῶν ἄσμα ἐκ τῆς Φαβορίτας ἢ καμμίαν διωδίαν ἐκ τῆς Τραβιάτας, οἱ πεισισότεροι ἀπήγοντο κῆλαιστημένοι, μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ Ὤδειου ἐξεπληροῦτο. Ἐν τοσούτῳ — καὶ τοῦτο εἶναι τὸ δυσάρεστον — ἐξ ὅλων τῶν μαθητῶν τῆς ὀργανικῆς μουσικῆς τοῦ Ὤδειου ἀκόμη δὲν ἐγένετο δυνατὸν νὰ σχηματισθῆ μία ὀρχήστρα ὑποφερτὴ καὶ πλήρης, ἂν οὐχὶ διὰ συναυλίας, τοῦλάχιστον διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἐνὸς καὶ μόνου μελοδραματικοῦ ἐν τῇ πρωτευούσῃ θεάτρῳ, ἐξ ὅλων δὲ τῶν ἐρασιτεχνῶν οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ σχηματισθῆ χορὸς ἐξ ἐγγυῶσιν προσώπων διὰ παραστάσεις μελοδράματος. Ἡ τοιαύτη δὲ διπλῆ στερίωσις, ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς ἀποτελεῖ μίαν τῶν πολλῶν δυσχερειῶν, καθ' ὧν πάντοτε σχεδὸν ναυαγεῖ ἡ ὑπαρξίς εὐπροεπούς καὶ ἀνεκτοῦ μελοδραματικοῦ θεάτρου ἐν Ἀθήναις, προξενεῖ ἀφ' ἐτέρου καὶ ζημίαν εἰς τὰ συμφέροντα τῆς κοινωνίας μας ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἐνὸς ἔτι καὶ οὐκ ὀλίγον ἐπικερδοῦς βιοποριστικοῦ ἔργου.

Εὐτυχῶς ἡ γοργὴ φορὰ, τὴν ἑποῖαν ὁμολογουμένως ἀπέκλιπεν ἡ ἐν γένει παρ' ἡμῖν πνευματικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ μόρφωσις κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη, δὲν ἠδύνατο παρὰ νὰ ἔχη

τὸν ἀντίκτυπόν της καὶ εἰς τὸ πεδῖον τῆς μουσικῆς. Ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω ὡς δείγμα τῆς μουσικῆς καλαισθησίας τὴν πληθώραν τῶν ἀναβιθασθέντων ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ ἀθηναϊκοῦ θεάτρου μελοδραμάτων, ἐντὸς τῆς βραχεΐας ἐφετεινῆς περιόδου· ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἀδικώμεν τὸ πολὺ δημοσίον, ἔνεκα τῆς ἐπιτετηδευμένης ἀμουσίας τοῦ ὀλιγαριθμοῦ προνομιστοῦ δημοσίου. Ἀπὸ τίνος χρόνου ἤρχισαν νὰ παρατηρῶνται εὐχάριστα συμπτώματα μουσικῆς προόδου ἀπὸ τῆς Ἑπτανήσου, ἐνθα ἀναμφιλέκτως τὸ μουσικὸν αἶσθημα ὑπάρχει ἐξ ἱστορικῶν λόγων περισσύτερον διαδεδομένον καὶ ἠδρακιωμένον, ἤρχισε νὰ προσπνέη αὖρα μουσικῆ μιλακωτέρου, ἀνάλογος πρὸς τὴν ἀρχαίαν Λυδιστὴν ἀρμονίαν. Σήμερον αἱ ἄρχαι ὠρυγαὶ τῶν περὶ ἡμῶν βρακᾶδων σπανιότερον τυχάνουσιν τὰς ἐρήμους νυκτερινὰς ἡγῶς καὶ τὰ νεῦρα τῶν φιλοσύχων πολιτῶν, αἱ δὲ δημοτικαὶ μελωδίαι ἀπέκτησαν μιλακωτέρας καὶ τεχνικωτέρας φθόγγους. Πολλὰ ἄσμάτια τονίζονται ἐκάστοτε χαριέντως καὶ περιέρχονται ἠδόμενα πάσας τὰς ἑλληνικὰς χώρας. Συνέστη μελοδραματικῆς θίασος κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξ Ἑλλήνων ἀποτελούμενος, ἐκτελῶν μετ' ἀριετίας ἐπιτυχίας ὀλόκληρα μελοδράματα ἑλληνιστὶ ἐκ μεταφράσεως μὲν ἢ κατ' ἀπομίμησιν συνθεθειμένα, δυνάμενος ὅμως καὶ ἔργα προτοτυπώτερα νὰ ἐκτελέσῃ εἰς τὸ μέλλον. Ἰδρῦθη Ἑταιρεία Φιλαρμονικῆ ἀξιόλογος, καθ' ἐκάστην προαγομένη. Εἶδομεν ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς χωροῦς ὠδικοὺς κάλλιστα ἐξησκημένους καὶ ἠκούσαμεν ἐρασιτέχνους ἐξαιρέτως εὐδοκιμοῦντας. Ἐν τῇ τοιαύτῃ εὐχαρίστῳ τροπῇ ἐπόμενον ἦτο νὰ ἐπέλθῃ καὶ εὐτυχῆς ἡμέρα διὰ τὸ Ῥδεῖον.

Καὶ ἡ ἡμέρα αὕτη ἀνέτειλεν ἤδη χάριτι θεῖα. Ὁ μεγαλόδωρος καὶ εὐεργετικώτατος ἀνὴρ, ὁ συνοδεύσας ἀρρήκτως τὸ μεγάλτιμον ὄνομά του μὲ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ ἔθνους, ὁ κ. Ἀνδρέας Συγγρός, μεταξὺ ἄλλων αὐτοῦ καὶ πολλαπλῶν ἀγαθοεργῶν, ἀπέβλεψε καὶ εἰς τὸ Ῥδεῖον, ὡς

κλάδον ἐκ τῶν σπουδαιωτάτων τῆς ἐθνικῆς μορφώσεως, καὶ διὰ δωρεὰς γενναίας ἐκ 200,000 δραχμῶν ἔθηκε τὰ θεμέλια, ἂν μὴ ἐξησφάλισεν ἐντελῶς, τὴν μέλλουσαν ἐπωφελῆ τοῦ ιδρύματος τοῦτου τύχην. Ταῦτοχρόνως συμπτῶσις εὐτυχῆς καὶ εὐδοικῆς φέρει εἰς τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ τὸ πρόσωπον, τοῦ ὁποίου ἔχει πρῶτιστα ἀνάγκη τὸ Ῥδεῖον μας, ἥπως εὐημερήσῃ καὶ ἀποφέρῃ καρπὸς ἀνταξίους τῶν γενομένων χάριν αὐτοῦ θυσιῶν, τὴν κ. Γεώργιον Ν. Νάζον, νεαρὸν καλλιτέχνην ἐμπρότως πεπρωκισμένον δι' ἐξόχου μουσικοῦ ταλέντου καὶ ἐπιρρώσαντα τὴν φυσικὴν εὐφυΐαν διὰ πολυχρονίου σόβαρᾶς καὶ βαθείας περὶ τὴν ἐπιστήμην τῆς μουσικῆς σπουδῆς ἐν Μονάχῳ.

ὑπὸ τὴν δραστήριον καὶ νοήμονα διεύθυνσιν τοῦ νέου διευθυντοῦ τὸ Ῥδεῖον πρόκειται μεταρρυθμιζόμενον καταλλήλως ν' ἀποκτήτῃ τὸν ἀληθῆ αὐτοῦ προορισμὸν, ἐν πεποιθῆται δι' δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ἀπὸ τοῦδε ὅτι ἔρχεται νέα περίοδος μουσικῆς προόδου ἐν Ἑλλάδι. Ὁ ὀργανισμὸς αὐτοῦ ἔσται ἀνάλογος πρὸς τὸν ὀργανισμὸν τῶν κυριωτέρων ἐν Εὐρώπῃ τοιοῦτων ιδρυμάτων, ὡς ὑπόδειγμα δὲ ἐλήφθη τὸ τοῦ Μονάχου. Θὰ ἐπιδιωχθῇ δι' αὐτοῦ οὐ μόνον ἡ πρακτικὴ διδασκαλία, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀληθῆς ἐπιστημονικὴ σπουδὴ πάντων τῶν κλάδων τῆς τέχνης. Ταυτοχρόνως δὲ μετὰ τῆς μουσικῆς θὰ τεθῶσι τὰ θεμέλια τῆς ἀληθοῦς διδασκαλίας τῆς δραματικῆς τέχνης, ἥς τόσαι μέχρι τοῦδε ἐγένοντο ἀνεπιτυχεῖς ἀπόπειραι καὶ ἥς ἡ ἐκ παραλλήλου σπουδὴ θὰ μορφώσῃ τοὺς ἀληθεῖς καλλιτέχνους.

Τοιοῦτοτρόπως ἀναγεύρονται αἱ βάσεις, ἐφ' ὧν θὰ στηριχθῇ εἰς τὸ μέλλον ἡ ἑλληνικὴ σκηνή, ἡ ἀφειδίτα μέχρι τοῦδε εἰς τὴν παρημελημένην αὐτοφυΐαν της. Τὸ ἔργον εἶναι μέγα, ἀλλ' αἱ ἐλπίδες τῆς εὐδοκίμησεως εἶναι πολλαὶ καὶ ὑπὸ τὸ κράτος αὐτῶν χαίρετίζομεν τὴν ἀναγέννησιν τοῦ Ῥδεῖου τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ μόνου εὐπροεποῦς ναοῦ, ὃν ἡ Μελοπομένη ἀνευρίσκει ἐνταῦθα μετὰ τόσους αἰῶνας.

X. ANNINOS

